

De Invloed van de Locatie van een Misdrijf, het Geloof in Verkrachtingsmythes en het Geloof in een Rechtvaardige Wereld op de Hoeveelheid Erkenning aan Slachtoffers van Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

Eline de Jonge

S2747502

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelorthese

Supervisor: dr. J. Gerlsma

Tweede beoordelaar: J.L. Jansen

In samenwerking met: Alexandra Rietveld, Anne Floor Buijs, Rosanne Hiemstra, Sylke

Klomp en Vera Mulder

Datum: 15 mei 2023

Disclaimer

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

The Impact of Location of a Crime, Rape Myth Acceptance and Belief in a Just World on the Amount of Acknowledgement for Victims of Sexual Harassment

Abstract

Since sexual harassment occurs regularly in the Netherlands and these victims have a need for acknowledgement, it's interesting to examine which factors influence the amount of acknowledgement these victims receive from outsiders. We examined the location of the crime, the rape myth beliefs and the belief in a just world as variables that might influence the amount of acknowledgement the victim is given. We used an online quantitative vignette study with an experimental design. One characteristic of an ideal victim was systematically manipulated and the results of the vignettes were compared with each other. The sample ($N = 227$) was recruited through convenience sampling. The results suggest that someone with a stronger belief in rape myths gives less acknowledgement to a victim than someone with a weaker belief in rape myths. There was no association between acknowledgement and beliefs in a just world and between acknowledgement and the location of the crime. Methodological limitations relate to the generalizability to other populations and other crimes and to the use of vignettes as a way to manipulate variables. In conclusion, a person's belief in rape myths appears to be connected to the amount of acknowledgement they give a victim of sexual harassment. Location and a person's belief in a just world do not seem to predict acknowledgement.

Keywords: location, sexual harassment, rape myth acceptance, just world beliefs, acknowledgment

Samenvatting

Aangezien seksueel grensoverschrijdend gedrag in Nederland regelmatig voorkomt en slachtoffers hiervan behoefte hebben aan erkenning, is het interessant om te onderzoeken welke factoren beïnvloeden hoeveel erkenning een slachtoffer van buitenstaanders krijgt. We onderzochten de locatie van het delict, het geloof in verkrachtingsmythes en het geloof in een rechtvaardige wereld als variabelen die mogelijk de hoeveelheid erkenning die het slachtoffer krijgt beïnvloeden. We gebruikten een online kwantitatief vignetonderzoek met een experimenteel design. Hierbij werd systematisch één kenmerk van een ideaal slachtoffer gemanipuleerd en werden de resultaten van de vignetten met elkaar vergeleken. De onderzoeksgroep ($N = 227$) werd geworven door middel van een gemakssteekproef. De resultaten suggereren dat iemand met een sterker geloof in verkrachtingsmythes minder erkenning geeft aan slachtoffers dan iemand met een zwakker geloof in verkrachtingsmythes. Er was geen samenhang tussen erkenning en het geloof in een rechtvaardige wereld en tussen erkenning en de locatie van het delict. Methodologische beperkingen hebben betrekking tot de generaliseerbaarheid van de resultaten naar andere populaties en andere delicten en tot het gebruik van vignetten als manier om variabelen te manipuleren. Concluderend lijkt iemands geloof in verkrachtingsmythes samen te hangen met de hoeveelheid erkenning die hij of zij het slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag geeft. De locatie en iemands geloof in een rechtvaardige wereld lijken erkenning niet te voorspellen.

Sleutelwoorden: locatie, seksueel grensoverschrijdend gedrag, verkrachtingsmythes, geloof in een rechtvaardige wereld, erkenning

De Invloed van de Locatie van een Misdrijf, het Geloof in Verkrachtingsmythes en het Geloof in een Rechtvaardige Wereld op de Hoeveelheid Erkenning aan Slachtoffers van Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

Op 7 november 2022 stond een nieuwsartikel op de website van RTV Drenthe over een 34-jarige psychologe die vervolgd werd voor ontucht met een mannelijke cliënt gedurende de periode dat ze werkzaam was bij een Forensisch Psychiatrische Kliniek (Stellingwerf, 2022). Haar verweer is dat ze dit gedaan heeft, omdat ze op diverse manieren door de cliënt bedreigd werd. Deze zaak is interessant, omdat niet meteen duidelijk is wie het slachtoffer is. Je kunt de cliënt als slachtoffer zien omdat de psychologe vanwege haar functie een machtspositie had ten opzichte van hem en omdat zijn vrijheid beperkt is. En deden deze ontmoetingen zich voor op het kantoor van de psychologe of op een locatie elders? De psychologe kun je echter als slachtoffer zien vanwege de bedreigingen van de cliënt en omdat zij als vrouw mogelijk fysiek zwakker is dan de man. Uit dit voorbeeld kun je opmaken dat er verschillende kenmerken zijn die bepalen of iemand als slachtoffer gezien wordt of niet.

Het Ideale Slachtoffer

Christie (1986) stelt een zestal kenmerken voor die iemand het 'ideale' slachtoffer maken. Met het ideale slachtoffer bedoelt hij een persoon of categorie van individuen die, wanneer ze in aanraking komen met een misdaad, het meest waarschijnlijk de status van slachtoffer toegekend krijgen. Het toegekend krijgen van die status kan volgens Christie consequenties hebben voor de steun die zij na het delict ontvangen; zo kan dit betekenen dat meer politie ingezet wordt, zwaarder gestraft wordt en dat hij of zij meer publieke sympathie opwekt. Maar welke kenmerken maken iemand dan een ideaal slachtoffer? Het eerste kenmerk dat Christie noemt is dat het slachtoffer zwak is. Denk hierbij aan zieke, oude mensen of aan kinderen. Ten tweede is het slachtoffer bezig met een respectabel project, zoals het zorgen voor een zieke zus. Ten derde was de dader groot en slecht. Als vierde is de dader

onbekend en heeft deze geen persoonlijke relatie met het slachtoffer. Als vijfde is het slachtoffer sterk genoeg om haar zaak kenbaar te maken. Tot slot kan het slachtoffer geen verwijt gemaakt worden dat hij of zij op die mogelijk risicovolle locatie was. Denk aan een winkelstraat overdag of de gang op je werk onder werktijd.

Hoewel Christie (1986) wel een toelichting geeft voor zijn geopperde kenmerken van het ideale slachtoffer, ontbreekt hierbij een empirische onderbouwing. Dit onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek, waarbij voor een aantal van Christies kenmerken wordt onderzocht of deze ondersteund worden door empirische data. De focus van dit onderzoek ligt daarbij op het laatst genoemde kenmerk; de locatie van het grensoverschrijdende gedrag.

Erkenning

Een reden waarom het interessant is om te kijken naar de kenmerken die iemand ‘het ideale slachtoffer’ maken, is omdat erkenning één van de behoeftes is van slachtoffers (Wijers & De Boer, 2010). Bij erkenning kun je denken aan erkenning van het aangedane leed, maar ook aan erkenning van het slachtofferschap. Een slachtoffer dat beter past in het beeld van ‘het ideale slachtoffer’, zal mogelijk meer erkenning krijgen dan een slachtoffer dat minder goed bij dit beeld past.

Erkenning kan verworven worden via het strafproces, bijvoorbeeld doordat de dader veroordeeld wordt of doordat het slachtoffer zijn of haar spreekrecht mag uitoefenen (Wijers & De Boer, 2010). Verder kan het slachtoffer zich erkend voelen door reacties in de informele sfeer, zoals steunende reacties van vrienden of familie (Wijers & De Boer, 2010). Helaas krijgen slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag regelmatig negatieve reacties van zowel formele als informele hulp wanneer zij vertellen wat hen is overkomen. Zo hebben Ahrens et al. (2007) onderzoek gedaan onder 102 vrouwelijke slachtoffers van verkrachting die actief hulp zochten bij formele of informele hulpbronnen. 39% Van de reacties die zij hierop kregen was negatief (beschuldigend, ongeloof, kil of niet steunend) en een groot deel

van de slachtoffers die zo'n negatieve reactie ontvingen gaven aan dat ze het idee hadden dat de onthulling hun herstel nadelig heeft beïnvloedt. Bij aanrandingen bleek uit een ander onderzoek van Ahrens et al. (2010) dat negatieve reacties geassocieerd zijn met depressieve klachten, posttraumatische stress en fysieke gezondheidsklachten en in een onderzoek van Orchowski et al. (2013) kwam naar voren dat beschuldigende reacties gepaard gaan met een verlaagd zelfvertrouwen en verminderd probleemoplossend gedrag. Kortom: slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen te maken krijgen met negatieve reacties wanneer zij hierover vertellen en deze negatieve reacties gaan gepaard met diverse psychische en fysieke klachten bij het slachtoffer.

Victim-blaming

Een veel voorkomende vorm van negatieve reacties die slachtoffers krijgen is *victim-blaming*, oftewel: het slachtoffer het idee geven dat het zijn of haar eigen schuld is dat hij of zij in die situatie terecht is gekomen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Volgens Christie (1986) kan een ideaal slachtoffer geen verwijt gemaakt worden dat hij of zij op die locatie was. Bij *victim-blaming* wordt het slachtoffer juist wel een verwijt gemaakt en daarmee gaat het om een niet-ideaal slachtoffer. Zo'n verwijt kan bijvoorbeeld inhouden dat het slachtoffer zich niet op die plek had moeten begeven of dat hij of zij weg had moeten gaan toen het nog kon. In dit onderzoek willen we erachter komen of dit uitmaakt voor de hoeveelheid erkenning die mensen het slachtoffer geven. Maar welke locatiemarkers zorgen ervoor dat mensen het slachtoffer deze verwijten maken?

Locatiemarkers

In de literatuur komen diverse kenmerken van een omgeving naar voren die de angst voor misdaad op een bepaalde locatie vergroten of hieraan gecorreleerd zijn. Het eerste kenmerk is de hoeveelheid verlichting, waarbij gedacht kan worden aan daglicht en aan straatlantaarns (Maxwell et al., 2021; Roberts et al., 2022; Valera & Guàrdia, 2014; Vrij &

Winkel, 1991). In een experiment van Vrij en Winkel (1991) werd de hoeveelheid verlichting aangepast, waardoor de angst en het subjectieve risico op slachtofferschap afnamen. De aanwezigheid en kans op hulp vanuit omstanders is het tweede kenmerk (Maxwell et al., 2021; Roberts et al., 2022; Valera & Guàrdia, 2014; Vrij & Winkel, 1991). Een derde kenmerk is dat de plek afgelegen of verlaten is (Roberts et al., 2022; Vrij & Winkel, 2021). Een vierde kenmerk zijn tekenen van sociale wanorde zoals vandalisme, graffiti en verlaten gebouwen (Collins, 2016; Valera & Guàrdia, 2014). Ook slecht onderhoud van een perceel voorspelde meer angst voor misdaad (Burt et al., 2022). Tot slot noemen Roberts et al. (2022) nog de aanwezigheid van vreemden, dronken mensen en verhalen of eerdere ervaringen van seksueel geweld als redenen waarom vrouwen angstig zijn op bepaalde plekken.

Op basis van bovenstaande kenmerken kun je onderscheid maken tussen locaties die als risicovol en niet-risicovol worden waargenomen. Risicovolle situaties zijn dan situaties die slecht verlicht en afgelegen zijn, waar weinig andere mensen zijn of waar dronken mensen aanwezig zijn, waar tekenen van sociale wanorde te zien zijn en waar mensen verhalen hebben gehoord over seksueel geweld of dit zelf hebben meegemaakt. Mogelijk is het zo dat buitenstaanders een slachtoffer minder erkenning geven wanneer hij of zij zich in zo'n risicovolle situatie begaf, omdat het slachtoffer een verwijt kan worden gemaakt.

Mogelijke Verklaringen voor Victim-Blaming

Hiervoor zijn locatiekenmerken besproken als factoren die de mate van *victim-blaming* mogelijk beïnvloeden. In de literatuur komen twee mogelijke verklaringen aan bod voor het *victim-blamen* van slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag: de *Just World Theory* (JWT) en de *Rape Myth Acceptance* (RMA). In de komende alinea's worden deze theorieën verder toegelicht.

Just World Theory.

Een eerste verklaring voor *victim-blaming* is de *Just World Theory* (JWT). Deze theorie houdt in dat mensen geloven dat de wereld een rechtvaardige plek is; mensen krijgen wat ze verdienen en verdienen wat ze krijgen (O'Connor et al., 1996). Wanneer iemand te horen krijgt dat iemand anders slachtoffer is geworden van seksueel grensoverschrijdend gedrag, roept dit cognitieve dissonantie op: "als het die persoon kan overkomen, kan het mij ook overkomen". De wereld lijkt dan minder veilig. Door te redeneren dat het slachtoffer het er zelf naar gemaakt heeft, wordt de cognitieve dissonantie opgeheven. De wereld kan dan nog steeds als een veilige plek worden gezien, zolang je maar bepaald gedrag vertoont.

Naar de JWT zijn diverse onderzoeken gedaan in het kader van *victim-blaming* en deze laten een gemengd beeld zien. Onderzoeken waaruit bleek dat een sterk geloof in een rechtvaardige wereld (*Just World Beliefs*, JWB) gepaard gaat met *victim-blaming* zijn Van den Bos en Maas (2009) en Strömwall et al. (2013). Uit een onderzoek van Culda et al. (2018) bleek echter dat er geen verschil was tussen mensen die wel en niet in een rechtvaardige wereld geloven in hun mate van *victim-blaming*. Verder bleek uit een onderzoek van Zsuzsa en Réka (2019) een associatie te bestaan tussen een sterker geloof in een willekeurige wereld en sterkere neigingen om het slachtoffer te beschuldigen. In ditzelfde onderzoek kwam naar voren dat geloof in een rechtvaardige wereld niet samenhangt met *victim-blaming*. Kortom: het is nog onduidelijk of een geloof in een rechtvaardige wereld gepaard gaat met een sterkere of zwakkere mate van *victim-blaming* of dat er geen verschil is met mensen die laag scoren op hun geloof in een rechtvaardige wereld.

Rape Myth Acceptance.

Rape Myth Acceptance (RMA) zijn "attitudes en overtuigingen die over het algemeen onjuist zijn, maar toch breed en hardnekkig worden aangehangen en die dienen om seksuele agressie van mannen tegen vrouwen te ontkennen en te rechtvaardigen" (Lonsway & Fitzgerald, 1994). Uit het literatuuronderzoek van Grubb en Turner (2012) komt naar voren

dat individuen die sterker geloven in verkrachtingsmythes meer verantwoordelijkheid toekennen aan het slachtoffer en minder aan de dader dan mensen die een zwakker geloof in verkrachtingsmythes hebben. Daarnaast nemen ze het trauma als minder ernstig waar en zullen ze minder snel voorstellen dat het slachtoffer aangifte moet doen van verkrachting (Frese et al., 2004). Uit een ander literatuuronderzoek Russel en Hand (2017) kwam naar voren dat de score op verkrachtingsmythes gebruikt kan worden om de mate van *victim-blaming* te voorspellen bij zowel vrouwelijke als mannelijke slachtoffers. Gezien het voorgaande is het denkbaar dat iemand minder erkenning geeft aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag wanneer deze persoon sterker gelooft in verkrachtingsmythes. Dit verband wordt getest in dit onderzoek.

Onderzoeksvraag en hypotheses

Dit onderzoek is onderdeel van een groter onderzoek, waarbij ook gekeken wordt naar andere kenmerken die Christie noemt. De onderzoeksvraag van het hoofdonderzoek is: wat zijn de kerneigenschappen van ideale slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag in de Nederlandse samenleving? De onderzoeksvraag van dit deelonderzoek is: in welke mate is de hoeveelheid erkenning die slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag krijgen anders wanneer het slachtoffer zich begaf in een risicovolle omgeving ten opzichte van een minder risicovolle omgeving? Hierbij zijn drie hypotheses geformuleerd:

1. Slachtoffers krijgen minder erkenning van buitenstaanders wanneer ze zich begeven in omgeving die als risicovol wordt ingeschat dan wanneer ze zich begeven in een omgeving die als minder risicovol wordt ingeschat.
2. Er is geen verband tussen het geloof in een rechtvaardige wereld en erkenning aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
3. Er is een negatief verband tussen het geloof in verkrachtingsmythes en erkenning aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Relevantie

Dit onderzoek is allereest belangrijk, omdat seksueel grensoverschrijdend gedrag in Nederland veel voorkomt en psychische problemen tot gevolg kan hebben. Zo heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek een prevalentieonderzoek uitgevoerd waarin onder andere gekeken werd naar seksueel grensoverschrijdend gedrag (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2022). De genomen steekproef is representatief voor de Nederlandse samenleving en bestond uit 24231 personen van 16 jaar of ouder. In dit onderzoek kwam naar voren dat één op de acht deelnemers seksueel grensoverschrijdend gedrag had meegemaakt. Van de Nederlandse vrouwen tussen de 18 en 24 jaar oud had in de twaalf maanden voor het onderzoek zelfs 52% te maken gehad met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Bij offline seksuele intimidatie gaf 16% aan psychische problemen te hebben ervaren als gevolg van de intimidatie. Bij fysiek seksueel geweld was dit zelfs 27%. Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt dus niet alleen vaak voor, het kan ook negatieve psychische consequenties hebben.

Zoals eerder genoemd hebben slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag behoefte aan erkenning en hoewel een groot deel steunende reacties krijgt, krijgt een groot deel ook negatieve reacties (Ahrens et al., 2007; Wijers & De Boer, 2010). Deze negatieve reacties kunnen gepaard gaan met nieuwe of verergerde psychische klachten bovenop het eerdere leed (Ahrens et al., 2007; Orchowski et al., 2013). Mogelijk is dit te voorkomen door middel van trainingen die bijvoorbeeld informeren over verkrachtingsmythes en de overtuiging dat een vrouw die seksueel grensoverschrijdend gedrag meemaakt dit wel verdiend zal hebben. Wanneer we beter weten wat de invloed van de locatie is op de mate van erkenning, de impact van verkrachtingsmythes en die van JWB, weten we beter waarop en op wie die training toegespitst kan worden. Wanneer we dit extra leed kunnen verminderen of voorkomen, kan dit hopelijk gezondheidswinsten opleveren voor de slachtoffers van seksueel

grensoverschrijdend gedrag. Dit is ook in het belang van de Nederlandse samenleving, gezien de hoge kosten die gepaard gaan met uitval door psychische klachten.

Methode

Onderzoeksdeelnemers

De onderzoeksgroep bestond aanvankelijk uit 318 onderzoeksdeelnemers. We hebben willekeurig de data van 40 deelnemers verwijderd vanwege dubbele IP-adressen, van 35 omdat ze geen toestemming gaven voor deelname aan het onderzoek of verwerking van hun persoonsgegevens, vijftien omdat hun antwoorden dusdanig incompleet waren dat deze niet bruikbaar waren voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en de data van één persoon omdat deze op vragenlijsten hetzelfde antwoord gaf, ook bij de gespiegelde vragen. De antwoorden zijn daardoor waarschijnlijk onbetrouwbaar. Hierdoor bleven 227 onderzoeksdeelnemers over. Hiervan waren 166 vrouw (73.1%), 60 man (26.4%) en één persoon wilde het liever niet zeggen (0,4%). Alle deelnemers hadden een Nederlandse nationaliteit. De leeftijd van de deelnemers lag tussen de 18 en 80 jaar oud ($M = 34.1$, $SD = 16.7$). De hoogst behaalde opleiding was voor 48 participanten Master (HBO/WO), voor 87 participanten Bachelor (HBO/WO), voor 17 participanten MBO, voor 54 participanten VWO, voor 18 participanten HAVO, voor 2 participanten VMBO en voor 1 persoon het basisonderwijs. De participanten zijn geworven via de sociale netwerken van de onderzoekers. Respondenten ontvingen geen compensatie voor hun deelname. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie met bijbehorend EC-nummer PSY-2223-0238.

Procedure

Middels een online wervingsbericht via het sociale mediakanaal Whatsapp zijn participanten uit het sociale netwerk van de onderzoekers gevraagd deel te nemen aan een studie naar seksueel grensoverschrijdend gedrag. In dit bericht stond dat het invullen van de

vragenlijst ongeveer 15 minuten duurt en dat deelname anoniem is. Het gaat om een online kwantitatief vignetonderzoek met een experimenteel design. Via een link kwamen de participanten bij de vragenlijst. Eerst werd informatie gegeven over het onderzoek. Voorafgaand aan de vragenlijst diende de deelnemer toestemming te verlenen voor het anoniem verwerken van de verzamelde informatie door het ondertekenen van de geïnformeerde toestemming (zie Bijlage A). Na het ondertekenen van de toestemming begon de vragenlijst. De eerste vragen betreffen demografische informatie, zoals de leeftijd, het geslacht en het opleidingsniveau van de participant. Wanneer participanten jonger dan 18 jaar oud waren, konden ze niet deelnemen en werden ze doorgestuurd naar het einde van de vragenlijst. Hierna volgen vragen over de verwachte voornaamste emotie die een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag zou voelen. Vervolgens werden respondenten random toegewezen aan een van de zes verschillende vignetten. Naar aanleiding van het vignet volgden vragen over de locatie van de gebeurtenis, hoeveel warmte, competentie en sympathie de participant zou toedichten aan het slachtoffer. Daarna volgden vragen over hoeveel erkenning de participant het slachtoffer zou toedichten en in hoeverre zij de genoemde consequenties voor de dader en het slachtoffer terecht vonden. Ten slotte werden er vragen gesteld over de *“Rape Myth Acceptance”* en *“Just World Beliefs”*. Na het invullen van de gehele vragenlijst werden de onderzoeksdeelnemers bedankt voor hun deelname.

Materiaal

Vragenlijst

De door ons samengestelde vragenlijst is afgenomen door middel van Qualtrics.

Demografische informatie

De deelnemers werden gevraagd naar hun geïnformeerde toestemming, hun leeftijd, geslacht, hoogst behaalde opleiding en nationaliteit. Bij geslacht waren vijf keuzemogelijkheden, namelijk: ‘man’, ‘vrouw’, ‘non-binair’, ‘anders’ en ‘dat zeg ik liever

niet'. Bij opleiding waren de volgende keuzemogelijkheden: geen diploma, basisonderwijs, VMBO, HAVO, VWO, MBO, bachelor (HBO/WO) of master (HBO/WO). De keuzemogelijkheden bij nationaliteit waren "Nederlands" en "anders, namelijk..".

Vignetten

We maakten gebruik van zes vignetten, waarin kenmerken van 'het ideale slachtoffer' werden gemanipuleerd (zie Bijlage B). In de vignetten werd een verslag aangeboden van een gesprek tussen een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de vertrouwenspersoon van zijn of haar werk. Hierin vertelde het slachtoffer over het seksueel grensoverschrijdende gedrag en zijn of haar emotionele reactie wanneer hij of zij eraan terugdacht. Ook werd vermeld of bij de vertrouwenspersoon bekend was of de dader dit gedrag al wel of niet vaker had vertoond. Afgezien van de gemanipuleerde slachtofferkenmerken was de inhoud van alle vignetten identiek. Een voorbeeldvignet was:

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

"Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel."

Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont. (Bijlage B)

Dit vignet vormde de basis en vervolgens werd in de andere vignetten steeds één kenmerk van 'het ideale slachtoffer' gemanipuleerd. Zo stond in het locatievignet: "Op 20 januari 2023 liep ik na mijn werk in de slecht verlichte parkeergarage onder het kantoor". De

rest van het vignet was hetzelfde als het eerder genoemde vignet. In dit deelonderzoek wordt het basisvignet vergeleken met het locatievignet.

Erkenning van Slachtofferschap

De mate van erkenning aan slachtoffers werd met drie indices voor erkenning gemeten: een financiële vergoeding, sociale erkenning en de consequenties. Om het probleem van kanskapitalisatie te voorkomen is ervoor gekozen om de Bonferroni-correctie toe te passen op een α van 0.05, waardoor resultaten met een erkenningsmaat als afhankelijke variabele significant bevonden worden bij een α van 0.02.

Financiële vergoeding. Wat betreft de financiële vergoeding konden de deelnemers aangeven hoeveel schadevergoeding zij aan het slachtoffer zouden toekennen op een schaal van 0 tot 35000 euro. De vraag werd als volgt gesteld: “Stel dat je het slachtoffer een schadevergoeding mag toekennen tussen de €0 en €35.000, welk bedrag zou je dan toekennen?”. Dit was een open vraag, waarbij zowel in letters als getallen geantwoord kon worden. De spreiding van 0 tot 35000 euro is gebaseerd op het Schadefonds Geweldsmisdrijven, welke een schadevergoeding kan uitkeren van 1000 tot 35000 euro kan uitkeren na geweldsmisdrijven. Om de deelnemers ook de ruimte te geven om geen of een lagere schadevergoeding dan 1000 euro aan te bieden, hebben we in dit onderzoek een spreiding van 0 tot 35000 euro gehanteerd.

Sociale erkenning. Sociale erkenning werd gemeten met elf items waarin onderzoeksdeelnemers werd gevraagd naar hun gedachten en gevoelens jegens het slachtoffer uit het aan hen toegewezen vignet. De items zijn gebaseerd op de schaal voor sociale erkenning van Maercker en Müller (2004) en werden gemeten op een 6-punts Likert schaal (1 = helemaal niet mee eens en 6 = helemaal mee eens). Hierbij kregen de deelnemers de tekst “Geef aan in hoeverre je het eens bent met de volgende stellingen:” en vervolgens werden de stellingen gegeven. Een voorbeelditem was: “Ik kan me voorstellen wat het slachtoffer heeft

doorgemaakt”. De antwoorden op items acht, negen en tien zijn gespiegeld (“Ik zou het moeilijk vinden met het slachtoffer te praten over het incident en de gevolgen daarvan”, “De reactie van het slachtoffer op het incident is overdreven” en “Het slachtoffer had zelf meer kunnen doen om het incident te voorkomen”). De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor ‘erkenning’ was $\alpha = 0.81$.

Consequenties. Tot slot werd erkenning gemeten aan de hand van de consequenties die de seksueel grensoverschrijdende handeling volgens de respondent zou moeten hebben voor de dader en het slachtoffer. Hierbij kregen de deelnemers de tekst “In hoeverre ben je het ermee eens...” te lezen, gevolgd door twaalf stellingen. Een voorbeelditem over de consequenties voor de dader is: “dat de dader een berisping krijgt?”. Een voorbeelditem over consequenties voor het slachtoffer is: “dat het slachtoffer betaald verlof mag opnemen om deze gebeurtenis te verwerken”. De respondenten konden antwoorden op een 6-punts Likert schaal (1 = helemaal niet mee eens en 6 = helemaal mee eens). De stellingen zijn door de onderzoekers bedacht en niet vooraf getest op betrouwbaarheid of validiteit. De antwoorden op vraag één zijn gespiegeld (“Dat er geen consequenties zijn voor de dader”). Het was onduidelijk hoe we de antwoorden op vraag twaalf (“dat de omgeving kritische vragen stelt over het eigen gedrag van het slachtoffer”) moesten interpreteren. Het item correleerde namelijk negatief met de meeste de andere items, maar bij het spiegelen van dit item nam de interne consistentie af. Zowel gespiegeld als niet-gespiegeld verlaagde vraag twaalf de interne consistentie. Daarom is ervoor gekozen om dit item te verwijderen. De interne consistentie voor de overige elf items was $\alpha = 0.77$.

Rape Myth Scale

De mate waarin de onderzoeksdeelnemers geloofden in verkrachtingsmythes, werd gemeten aan de hand van de Nederlandse versie van de verkorte versie van de *Illinois Rape Myth Scale* (Depraetere et al., 2020; Payne et al., 1999). Deze vragenlijst bestaat uit zeventien

vragen die deelnemers aan de hand van een zelfrapportage moesten invullen. Een hogere totale score op de *Rape Myth Scale* duidt erop dat mensen sterker in verkrachtingsmythes geloven. De deelnemers worden gevraagd in hoeverre ze het eens zijn met de zeventien beweringen. Dit werd gemeten aan de hand van een 6-punts Likert schaal (1 = helemaal niet mee eens en 6 = helemaal mee eens). Een item uit deze vragenlijst was: “Een vrouw die zich schaars kleedt, zou niet verbaasd moeten zijn als een man haar probeert te dwingen tot seks”. De interne consistentie van de items in deze schaal was $\alpha = 0.85$.

Just World Scale

De mate waarin de onderzoeksdeelnemers geloofden dat de wereld een rechtvaardige plek is, werd gemeten aan de hand van de Nederlandse versie van de *Just World Scale* (Lipkus, 1991; Lodewijkx, 2005). De vragenlijst bestaat uit acht vragen die deelnemers aan de hand van een zelfrapportage moesten invullen. Een hoge score op de *Just World Scale* duidt erop dat de onderzoeksdeelnemers sterk geloven dat de wereld een rechtvaardige plek is. De deelnemers kregen te lezen: “Ik heb het gevoel dat...” gevolgd door de acht stellingen. Een voorbeeldstelling was: “de wereld mij rechtvaardig behandelt”. Vervolgens konden de respondenten op een 6-punts Likert schaal aangeven in hoeverre ze het ermee eens waren, waarbij 1 is “helemaal niet mee eens” en 6 “helemaal mee eens”. De antwoorden van item vijf en zes zijn gespiegeld (“De wereld een onrechtvaardige plaats is” en “Ik onrechtvaardig word behandeld in het leven”). De interne consistentie van de items in deze schaal was $\alpha = 0.73$

Data-Analyse

De data worden geanalyseerd met het programma *SPSS Statistics* (Versie 28). Bij het analyseren van de data worden allereerst beschrijvende statistieken en de *zero-order* correlaties (Pearsons correlatiecoëfficiënt) berekend. Vervolgens worden *two sample-t* testen gedaan om hypothese 1 te toetsen. Om hypothese 3 en 4 te toetsen, kijken we naar de correlaties.

Resultaten

Beschrijving van de dataset

Bij dit onderzoek waren 227 deelnemers betrokken. In de groep van het ideale, niet-
risicovolle vignet ($N = 36$) zaten 28 vrouwen en acht mannen. De leeftijd lag tussen de 19 en
80 jaar oud ($M = 30.4$, $SD = 15.1$). De verdeling van het hoogst behaalde opleidingsniveau is
al volgt: 1 basisonderwijs (2,8%), 5 havo (13,9%), 12 vwo (33,3%), 1 mbo (2,8%), 12
bachelor hbo/wo (33,3%) en 5 master hbo/wo (13,9%). De groep van het risicovolle vignet
($N = 33$) bestond uit 25 vrouwen en acht mannen. De leeftijd lag tussen de 18 en 72 jaar oud
($M = 34.8$, $SD = 18.0$). De verdeling van het hoogst behaalde opleidingsniveau is al volgt: 1
havo (3%), 6 vwo (18,2%), 2 mbo (6,1%), 16 bachelor hbo/wo (48,5%) en 8 master hbo/wo
(24,2%). De groepen verschillen niet significant van elkaar wat betreft geslacht ($X^2 = 0.04$, p
 $= .84$), leeftijd (Mann-Whitney $U = 505$, $p = .29$) of opleidingsniveau (Fisher-Freeman-Halton
Exact $p = 6.92$, $p = .18$).

Beschrijvende Statistieken

Tabel 1 geeft het gemiddelde en de standaarddeviatie voor de drie maten van
erkenning, de totaalscores op verkrachtingsmythes (RMA) en het geloof in een rechtvaardige
wereld (JWB) en de inschatting van de risicovolheid. De enkelvoudige correlaties (Pearson
PM en Spearmans rho) tussen deze variabelen worden weergegeven in respectievelijk Tabel 2
en Tabel 3. Hierin is te zien dat de drie maten van erkenning positief met elkaar correleren.
Verder heeft RMA een negatieve correlatie met de erkenningsmaten, terwijl tussen JWB en
Risicovolheid en de erkenningsmaten nauwelijks samenhang bestaat.

Tabel 1

Centrale Tendentie van Onderzoeksvariabelen naar Experimentele Conditie

Alle	Ideale	Risicovolle
Vignetten	Vignet	Vignet

	M	SD	M	SD	M	SD
Sociale Erkenning	48.52	7.60	48.59	7.16	50.73	6.82
Erkenning	48.41	8.33	50.49	8.32	47.97	8.37
Consequenties						
Schadevergoeding	3411.73	6603.39	3614.85	6700.54	3798.97	6698.37
Rape Myth Acceptance	24.16	7.22	25.91	8.54	23.17	7.36
Just World Beliefs	33.18	5.34	33.66	4.91	35.03	5.70
Risicovolheid	1.86	1.33	1.56	1.23	2.24	1.48

Tabel 2

Correlaties (Pearson PM) tussen Onderzoeksvariabelen

	Sociale Erkenning	Erkenning Consequenties	RMA	JWB	Risico- volheid
Sociale Erkenning	1				
Erkenning	.67*	1			
Consequenties					
RMA	-.39*	-.33*	1		
JWB	.06	.02	-.07	1	
Risicovolheid	.03	.03	-.04	.03	1

* $p < .01$ (tweezijdig).

Tabel 3

Correlaties (Spearman's rho) tussen Schadevergoeding en Overige Onderzoeksvariabelen

	Sociale Erkenning	Erkenning Consequenties	RMA	JWB
Schadevergoeding	.34*	.42*	-.29*	.04

* $p < .01$ (tweezijdig).

Hypothese 1: Risicovolheid en Erkenning

Voor de manipulatiecheck om te controleren of deelnemers de situatie van het risicovolle vignet inderdaad als risicovoller inschatten dan het ideale vignet, werd allereerst een *two sample t-test* uitgevoerd waarbij eenzijdig getoetst werd. Gelijkheid van varianties kon niet worden aangenomen (Levene's $F = 4.69$, $p = .034$). Het resultaat duidde erop dat de groepen waarschijnlijk van elkaar verschillen wat betreft hun inschatting van de risicovolle ($t_{(62.48)} = -2.09$, $p = 0.02$ eenzijdig), waarbij het risico in het risicovolle vignet hoger wordt ingeschat dan in het ideale vignet. De manipulatie was dus succesvol.

Om te kunnen toetsen of de mensen in de risicovolle conditie inderdaad minder erkenning gaven aan het slachtoffer dan in de niet-*risicovolle* conditie, werd gebruik gemaakt van een *two sample t-test* bij Sociale Erkenning en Erkenning Consequenties. Aan de assumpties van onafhankelijkheid, normaal verdeelde continue data en gelijkheid van varianties is voldaan. Zie Figuren C1, C2, C4 en C5 voor QQ-plots van de variabelen. Aan de assumptie van een willekeurige steekproef is niet voldaan, aangezien sprake was van een gemaksteekproef. Hierbij dient rekening te worden gehouden met betrekking tot de interpretatie van de resultaten, met name wat betreft de generaliseerbaarheid. Uit de resultaten bleken geen significante verschillen tussen het risicovolle en het ideale vignet met betrekking tot Sociale Erkenning ($t_{(60)} = -1.20$, $p = 0.12$ eenzijdig) en Erkenning Consequenties ($t_{(64)} = 1.22$, $p = 0.11$ eenzijdig). Hierbij werd uitgegaan van gelijkheid van varianties.

De Mann-Whitney U-toets is gebruikt voor de analyse met Schadevergoeding als afhankelijke variabele, aangezien Schadevergoeding niet normaal verdeeld bleek in beide groepen (zie Figuren C3 en C6). Dit bleek ook uit de maten voor *Skewness* (Ideale Conditie = 3.47, Risicovolle Conditie = 15.04) en *Kurtosis* (Ideale Conditie = 15.04, Risicovolle Conditie = 8.66). Uit de resultaten bleek geen significant verschil tussen de schadevergoeding die werd toegekend door de deelnemers in het ideale vignet ten opzichte van het locatie-vignet (Mann-Whitney $U = 425.50$, $p = .23$ eenzijdig).

Hypothese 2: Just World Beliefs en Erkenning

In de correlatiematrices van Tabel 2 en 3 kan gekeken worden om te zien of er een verband is tussen iemands geloof in een rechtvaardige wereld en erkenning. Hierin is te zien dat JWB nauwelijks correleren met de drie maten van erkenning; de correlatie met Schadevergoeding is $-.04$ (Spearman's rho), de correlatie met Sociale Erkenning is 0.06 (Pearson PM) en met Erkenning Consequenties is 0.02 (Pearson PM). Dit kan betekenen dat ze geen verband met elkaar houden of dat het verband niet lineair is. Kijkend naar de spreidingsdiagrammen van JWB met deze erkenningsmaten, zien we dat er geen verband lijkt te zijn tussen JWB en Sociale Erkenning (Figuur C7) en tussen JWB en Erkenning naar aanleiding van de Consequenties (Figuur C8). Tussen JWB en Schadevergoeding lijkt een niet-lineair verband te bestaan, waarbij de toegekende schadevergoeding eerst toeneemt naarmate de score op JWB toeneemt, maar deze vervolgens afneemt wanneer de score op JWB verder toeneemt (Figuur C9).

Hypothese 3: Rape Myth Acceptance en Erkenning

In de correlatiematrices van Tabel 2 en 3 kan gekeken worden om te zien of er een verband is tussen het geloof in verkrachtingsmythes en erkenning. Hierin is te zien dat RMA negatief samenhangt met Schadevergoeding ($\rho = -0.22$), Sociale Erkenning ($r = -.39$) en Erkenning op basis van de Consequenties ($r = -0.33$). Opmerking verdient dat de op de spreidingsdiagrammen te zien is dat de punten vrij wijd verspreid waren, maar dat er in ieder geval geen duidelijke andersoortige relatie te zien was (zie Figuren C10 tot en met C12).

Discussie

Interpretatie van de Resultaten

Het doel van dit onderzoek was onderzoeken of de locatie van seksueel grensoverschrijdend gedrag beïnvloedde hoeveel erkenning het slachtoffer kreeg van buitenstaanders. De hypothese hierbij was dat slachtoffers minder erkenning krijgen wanneer

het slachtoffer zich in een risicovolle situatie bevindt dan in een minder risicovolle situatie. De manipulatie van de mate van risicovolle was succesvol; deelnemers schatten het risicovolle vignet inderdaad in als risicovoller dan het ideale vignet. Uit de resultaten bleek echter dat dit geen invloed had op de mate van erkenning die buitenstaanders het slachtoffer gaven. Christies (1986) idee dat iemand eerder als een ideaal slachtoffer erkent wordt wanneer deze persoon geen verwijt kan worden gemaakt over de locatie waar hij of zij was, werd dus niet ondersteund door onze data.

De tweede hypothese dat er geen verband is tussen de mate van het geloof in een rechtvaardige wereld en erkenning aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag werd ondersteund door onze data. Deze bevinding was het in overeenstemming met de resultaten van Culda et al. (2018) en Zsuzsa en Réka (2019). De resultaten waren echter strijdig met die van Van den Bos en Maas (2009) en Strömwall et al. (2013) die een positief verband vonden. Bij nadere inspectie bleek het effect van Van den Bos en Maas (2009) van JWB op *victim-blaming* slechts marginaal statistisch significant ($p = < .09$). Het effect dat Strömwall et al. (2013) vonden, was wel significant ($\eta^2 = .07, p = 0.001$). Een verschil tussen het onderzoek van Strömwall et al. (2013) en het huidige onderzoek was dat gebruik gemaakt was van respectievelijk een Zweedse en een Nederlandse groep onderzoeksdeelnemers. Mogelijk is er daadwerkelijk een verschil in beide populaties in de mate waarin zij in een rechtvaardige wereld geloven.

De derde hypothese dat er een negatief verband is tussen het geloof in verkrachtingsmythes en de mate van erkenning die slachtoffers kregen, werd ondersteund door onze data. Er bleek een klein negatief verband te zijn tussen RMA en Schadevergoeding en een matig negatief verband tussen RMA en Sociale Erkenning en RMA en Erkenning op basis van de Consequenties. Mensen die hoger scoren op RMA, gaven dus minder erkenning aan het slachtoffer. Dit was in overeenstemming met de onderzoeksresultaten van Grubb en

Turner (2012). Het lijkt ook te passen bij de bevinding van Russel en Hand (2017) dat mensen die hoger scoren op RMA ook meer aan *victim-blaming* doen.

Implicaties

Onze resultaten hebben enkele theoretische en praktische implicaties. Een eerste theoretische implicatie is dat de JWT op basis van onze data geen geschikte verklaring lijkt voor het *victim-blamen* van slachtoffers. Je zou op basis van de JWT verwachten dat iemand die hoger scoort op JWB minder erkenning geeft aan slachtoffers. Dit bleek niet uit onze resultaten. Een tweede theoretische implicatie heeft betrekking op RMA. Het geloof in verkrachtingsmythes zou dienen om seksuele agressie van mannen tegen vrouwen te ontkennen en te rechtvaardigen (Lonsway & Fitzgerald, 1994). Door te ontkennen dat überhaupt sprake was van seksuele agressie, ontnemen je het slachtoffer de kans om als dusdanig erkent te worden. Je zou dan verwachten dat wanneer iemand hoger scoort op RMA, deze persoon minder erkenning geeft voor het slachtoffer. Dat bleek inderdaad uit onze data. Onze data lijkt dus in overeenstemming met deze theorie over RMA.

Naast theoretische implicaties, zijn er ook enkele praktische implicaties. Er zijn diverse personen die erkenning kunnen geven aan slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Denk aan de rechter, een jurist of politieagent en vrienden en familieleden. Wanneer zij zich bewust zijn van hun bias met betrekking tot verkrachtingsmythes, zou dit ze mogelijk al in staat kunnen stellen om het slachtoffer op een wijze te benaderen waardoor hij of zij zich meer erkent voelt. Ze zouden zichzelf de vraag kunnen stellen: “heb ik negatieve gedachten met betrekking tot het slachtoffer?” voordat ze overgaan tot hun vonnis, beoordeling of reactie. In een apart onderzoek zou onderzocht kunnen worden of dat effectief is. Verder kan gedacht worden aan het ontwikkelen van een training of het opstarten van een campagne die gericht zijn op het tegengaan van deze

verkrachtingsmythes. Op basis van onze resultaten lijkt het daarbij niet zinvol om stil te staan bij de locatie of iemands geloof in een rechtvaardige wereld.

Methodologische Beperkingen en Toekomstig Onderzoek

Ondanks de sterke punten van ons onderzoek (het gebruik van een grote onderzoeksgroep die zowel mannen als vrouwen met uiteenlopende leeftijden omvat, het gebruik van vragenlijsten met een goede interne validiteit en het gebruik van diverse manieren om erkenning te meten) moet bij de interpretatie van de resultaten rekening worden gehouden met in ieder geval een vijftal beperkingen. Een eerste beperking had betrekking op de generaliseerbaarheid van de resultaten. Er was namelijk gebruik gemaakt van een gemakssteekproef. Hierdoor waren mogelijk veel studiegenoten, vrienden of familieleden gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Dit kon ervoor hebben gezorgd dat de onderzoeksgroep niet representatief was voor de gehele bevolking, bijvoorbeeld doordat mensen met een bepaalde geloofsovertuiging niet in de onderzoeksgroep waren opgenomen. Aangezien hiernaar niet gevraagd was in de vragenlijst, konden we dit niet uitsluiten. Daarnaast hadden de studenten kennis van het onderwerp en de hypothesen van het onderzoek voor de werving van de participanten aan, wat hun keuze voor participanten mogelijk beïnvloedde. In een onderzoek met random sampling zouden de resultaten beter generaliseerbaar zijn. Verder bestond deze onderzoeksgroep uit mensen met de Nederlandse nationaliteit, waardoor het onduidelijk was in hoeverre de resultaten generaliseerbaar zijn naar anderstalige of niet-westerse landen.

Een tweede beperking ziet op de accuraatheid van de antwoorden. Omdat we een online vragenlijst gebruikten, konden we niet controleren voor afleiders in de omgeving. Verder hebben we niet gecontroleerd voor sociaal wenselijke antwoorden en had niet elke vragenlijst enkele gespiegelde vragen waarmee we de accuraatheid konden controleren. Een voordeel van het gebruik van een online vragenlijst is echter dat mensen hierdoor mogelijk

eerlijker antwoord geven dan ze bij een experimenteel onderzoeksdesign zouden doen. De manier waarop deze methodologische keuzes de gegeven antwoorden hebben beïnvloedt, is onduidelijk. Het kan zijn dat antwoorden hierdoor extremer of minder extreem waren, maar het kan ook zijn dat het de antwoorden weinig heeft beïnvloedt.

Een derde beperking is dat bij de vraag over schadevergoeding deelnemers aangaven dat voor hen onduidelijk was wie deze schadevergoeding moest betalen; de dader, de werkgever of iemand anders? Verder was onduidelijk waarom de schadevergoeding begrensd werd op 35000 euro. Mogelijk hebben beide onduidelijkheden ervoor gezorgd dat Schadevergoeding niet normaal verdeeld was. Ook kan het de spreiding hebben begrensd doordat mensen meer dan 35000 euro schadevergoeding hadden willen toekennen, maar dit geen optie was. Verder hebben we met 35000 euro mogelijk een ankerpunt gegeven waarvan de deelnemers onvoldoende konden afwijken (*anchoring bias*), waardoor hun schadevergoeding hoger is uitgevallen dan wanneer ze dit ankerpunt niet hadden gekregen. Dit alles plus dat we de schadevergoeding slechts hebben gemeten met het antwoord op één vraag, maakt dat we erg voorzichtig moeten zijn met uitspraken over de sterkte van het effect, de gemiddeld toegekende schadevergoeding en de standaarddeviatie hiervan.

Een vierde beperking had betrekking op het gebruik van vignetten. Vignetten die in de derde persoon geschreven zijn wekken in het algemeen een minder sterke emotionele reactie op bij de lezer dan bijvoorbeeld een filmpje waarin men het delict of de impact van het delict op het slachtoffer laat zien (Dawtry et al., 2020). Wanneer we ervoor gekozen hadden om gebruik te maken van een filmpje in plaats van een vignet, had dit mogelijk een sterkere empathische reactie ontlokt bij de buitenstaander. Het is dus nog mogelijk dat er wel degelijk een verband is tussen (1) de locatie en erkenning en (2) geloof in een rechtvaardige wereld en erkenning, maar dat dit verband niet aan het licht kwam vanwege de door ons gekozen methode.

Een laatste beperking heeft betrekking op enkele assumpties die we gemaakt hebben bij het opstellen van de hypotheses. We vonden namelijk onderzoeken naar het verband tussen *victim-blaming* en JWB, maar geen onderzoeken naar het verband tussen erkenning en JWB. Hetzelfde geldt voor *victim-blaming* en RMA. We hebben de assumptie gemaakt dat meer *victim-blaming* minder erkenning betekent, maar dit hebben we niet gecontroleerd. Aangezien tussen RMA en erkenning een negatief verband bleek te bestaan, kan het zijn dat deze assumptie terecht was. Tussen JWB en erkenning vonden we geen verband, wat kan betekenen dat de aanname hier onterecht was. Een goede theoretische onderbouwing voor de relatie tussen erkenning en RMA en tussen erkenning en JWB ontbreekt nog.

Op basis van voorgaande beperkingen kunnen we een aantal suggesties doen voor vervolgonderzoek. Allereerst kan nagedacht worden over een theorie die verklaart waarom erkenning al dan niet samenhangt met RMA en JWB en kan die theorie getoetst worden in onderzoek. Verder kan geprobeerd worden een willekeurige onderzoeksgroep te verkrijgen of een onderzoeksgroep die representatiever is dan de onze; denk hierbij aan de inclusie van diverse religies en lager opgeleide mensen. Ook kan een ander delict gebruikt worden, zoals een straatroof of fysiek geweld. Verder kunnen we aanraden om te controleren voor sociaal wenselijke antwoorden en kunnen we het opnemen van enkele gespiegelde vragen in ieder vragenlijst aanraden om zo de accuraatheid van de antwoorden te controleren. Verder is het belangrijk om de schadevergoeding die buitenstaanders mogen toekennen niet te begrenzen en te benoemen wie deze schadevergoeding betaalt. Tot slot kan gebruik gemaakt worden van een video in plaats van een vignet, om een sterkere emotionele reactie op te roepen bij de respondent. Door vervolgonderzoeken die rekening houden met bovenstaande punten, kunnen onduidelijkheden over het huidige onderzoek weggenomen worden. Daardoor krijgen we meer kennis over de (sterkte van) de verbanden en dat geeft meer vertrouwen om een training of campagne in te zetten als middel om bijvoorbeeld verkrachtingsmythes tegen te gaan.

Conclusie

Concluderend suggereerden onze resultaten dat de hoeveelheid erkenning die slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag krijgen van buitenstaanders niet wordt beïnvloed door de locatie van het grensoverschrijdende gedrag of de mate waarin de buitenstaander in een rechtvaardige wereld gelooft. Verder leek er geen verschil te zijn tussen mannen en vrouwen in de mate waarin zij geloven in een rechtvaardige wereld. Wat betreft het geloof in verkrachtingsmythes bevestigden onze resultaten de eerdere bevindingen dat buitenstaanders minder erkenning geven aan een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag, wanneer zij een sterker geloof hebben in verkrachtingsmythes. Ons onderzoek had echter belangrijke beperkingen, waardoor vervolgonderzoek gewenst is.

Referenties

- Ahrens, C.E., Campbell, R., Ternier-Thames, N.K., Wasco, S.M., & Sefl, T. (2007).
Deciding whom to tell: expectations and outcomes of rape survivors' first disclosures.
Psychology of Women Quarterly, 31, 38-49. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/j.1471-6402.2007.00329.x>
- Ahrens, C.E., Stansell, J., & Jennings, A. (2010). To tell or not to tell: The impact of disclosure on sexual assault survivors' recovery. *Violence and Victims*, 25(5), 631-648. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1891/0886-6708.25.5.631>
- Burt, C. J., Kondo, M. C., Hohl, B. C., Gong, C. H., Bushman, G., Wixom, C., South, E. C., Cunningham, R. M., Carter, P. M., Branas, C. C., & Zimmerman, M. A. (2022). Community greening, fear of crime, and mental health outcomes. *American Journal of Community Psychology*, 69(1–2), 46–58. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1002/ajcp.12544>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022). *Prevalentiemonitor Huiselijk Geweld en Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag*. <https://longreads.cbs.nl/phgsg-2022/>
- Christie, N. (1986). The Ideal Victim. In: Fattah, E.A. (eds), *From Crime Policy to Victim Policy*, 17-30. https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1007/978-1-349-08305-3_2
- Collins, R. E. (2016). Addressing the inconsistencies in fear of crime research: A meta-analytic review. *Journal of Criminal Justice*, 47, 21–31. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.jcrimjus.2016.06.004>
- Culda, G. L., Opre, A. N., & Dobrin, A. D. (2018). Victim blaming by women and men who believe the world is a just place. *Cognition, Brain, Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 22(2), 99–110. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.24193/cbb.2018.22.07>
- Dawtry, R. J., Callan, M. J., Harvey, A. J., & Gheorghiu, A. I. (2020). Victims, vignettes, and

- videos: Meta-analytic and experimental evidence that emotional impact enhances the derogation of innocent victims. *Personality and Social Psychology Review*, 24(3), 233–259. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/1088868320914208>
- Depraetere, J., Decrock, C., & Vandeviver, C. (2020). Een factorieel survey experiment naar de aanvaarding van verkrachtingsmythes binnen de politie in België. *Panopticon*, 41(4), 373-391.
- Frese, B., Moya, M., & Megías, J. L. (2004). Social Perception of Rape: How Rape Myth Acceptance Modulates the Influence of Situational Factors. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(2), 143–161. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0886260503260245>
- Grubb, A., & Turner, E. (2012). Attribution of blame in rape cases: A review of the impact of rape myth acceptance, gender role conformity and substance use on victim blaming. *Aggression and Violent Behavior*, 17(5), 443–452. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1016/j.avb.2012.06.002>
- Lipkus, I. (1991). The construction and preliminary validation of a global belief in a just world scale and the exploratory analysis of the multidimensional belief in a just world scale. *Personality and Individual Differences*, 12(11), 1171–1178. [https://doiorg.proxy-ub.rug.nl/10.1016/0191-8869\(91\)90081-L](https://doiorg.proxy-ub.rug.nl/10.1016/0191-8869(91)90081-L)
- Lodewijckx, H. F. M., de Kwaadsteniet, E., van Zomeren, M. & Petterson, R. (2005). Zinloos geweld en reacties op onrechtvaardigheid: de bescherming van een rechtvaardige wereld? *Nederlands tijdschrift voor de psychologie en haar grensgebieden*, 60(4), 80–98. <https://doi.org/10.1007/bf03062346>
- Lonsway, K. A., & Fitzgerald, L. F. (1994). Rape myths: In review. *Psychology of Women Quarterly*, 18(2), 133–164. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1111/j.1471-6402.1994.tb00448.x>
- Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to

- measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress, 17*(4), 345–351.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/B:JOTS.0000038484.15488.3d>
- Maxwell, L., Skues, J., Wise, L., Theiler, S., & Pfeifer, J. (2021). Public stranger violence—
What makes you vulnerable? A comparison of perspectives from young adults and
industry experts. *Journal of Interpersonal Violence, 36*(11–12), 5277–5296.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0886260518804836>
- Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Wat is victim blaming en hoe ga ik ermee om?* Retrieved
January 3, 2023 from [https://www.nji.nl/seksueel-grensoverschrijdend-
gedrag/wat-is-victim-blaming-en-hoe-ga-ik-ermee-om](https://www.nji.nl/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/wat-is-victim-blaming-en-hoe-ga-ik-ermee-om)
- O'Connor, W. E., Morrison, T. G., McLeod, L. D., & Anderson, D. (1996). A meta-analytic
review of the relationship between gender and belief in a just world. *Journal of Social
Behavior & Personality, 11*(1), 141–148.
- Orchowski, L. M., Untied, A. S., & Gidycz, C. A. (2013). Social reactions to disclosure of
sexual victimization and adjustment among survivors of sexual assault. *Journal of
Interpersonal Violence, 28*(10), 2005–23. <https://doi.org/10.1177/0886260512471085>
- Payne, D. L., Lonsway, K. A. & Fitzgerald, L. F. (1999). Rape Myth Acceptance: Exploration
of Its Structure and Its Measurement Using the Illinois Rape Myth Acceptance Scale.
Journal of Research in Personality, 33(1), 27–68.
<https://doi.org/10.1006/jrpe.1998.2238>
- Roberts, N., Donovan, C., & Durey, M. (2022). Gendered landscapes of safety: how women
construct and navigate the urban landscape to avoid sexual violence. *Criminology &
Criminal Justice, 22*(2), 287–303. <https://doi.org/10.1177/1748895820963208>
- Russell, K. J., & Hand, C. J. (2017). Rape myth acceptance, victim blame attribution and just
world beliefs: a rapid evidence assessment. *Aggression and Violent Behavior, 37*,
153–160. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.10.008>

- Stellingwerf, K. (2022, November 7). Relatie met cliënt breekt psychologe op: 'Ik moest mijn ouders bellen om afscheid te nemen'. *RTV Drenthe*.
<https://www.rtvdrenthe.nl/nieuws/15100640>
- Strömwall, L. A., Alfredsson, H., & Landström, S. (2013). Blame attributions and rape: effects of belief in a just world and relationship level. *Legal and Criminological Psychology, 18*(2), 254–261. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8333.2012.02044.x>
- Van den Bos, K., & Maas, M. (2009). On the psychology of the belief in a just world: exploring experiential and rationalistic paths to victim blaming. *Personality and Social Psychology Bulletin, 35*(12), 1567–1578. <https://doi.org/10.1177/0146167209344628>
- Valera, S., & Guàrdia, J. (2014). Perceived insecurity and fear of crime in a city with low-crime rates. *Journal of Environmental Psychology, 38*, 195–205.
<https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2014.02.002>
- Vrij, A., & Winkel, F. W. (1991). Characteristics of the built environment and fear of crime: A research note on interventions in unsafe locations. *Deviant Behavior, 12*(2), 203–215. <https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1080/01639625.1991.9967873>
- Wijers, M. & De Boer, M. (2010). *Een keer is erg genoeg: Verkennend onderzoek naar secundaire victimisatie van slachtoffers als getuigen in het strafproces*.
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
<http://hdl.handle.net/20.500.12832/1732>
- Zsuzsa, K., & Réka, J. (2019). Does long-term focus increase victim-blaming? A study on the just-world hypothesis using the modified Stroop task. *Erdélyi Pszichológiai Szemle, 20*(1), 33–50.

Bijlage A

Geïnfomeerde Toestemming

“De zaak van het slachtoffer”

PSY-2223-0238

- Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen. Ik heb genoeg gelegenheid gehad om er vragen over te stellen.

- Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van me gevraagd wordt, welke gevolgen deelname kan hebben, hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan, en wat mijn rechten als deelnemer zijn.

- Ik begrijp dat deelname aan het onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen. Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop, hoef ik niet uit te leggen waarom. Stoppen zal geen negatieve gevolgen voor mij hebben.

- Ik geef hieronder aan waar ik toestemming voor geef.

Toestemming voor deelname aan het onderzoek:

- Ja, ik geef toestemming voor deelname; deze toestemming loopt tot 6-3-2023
- Nee, ik geef geen toestemming voor deelname

Bijlage B

Overzicht van de Vignetten

Het Ideale Vignet

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.”

Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

Vignet Locatie

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik na mijn werk in de slecht verlichte parkeergarage onder het kantoor. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.”

Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

Vignet Recidivist

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.”

Bij de vertrouwenspersoon is nog niet eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

Vignet Geslacht

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige man die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van zijn werk. Hij vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.”

Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

Vignet Emotie

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik er boos over ben. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, merk ik dat ik verstijf en mijn vuisten bal.”

Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

Vignet (on)bekende dader

Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een collega waarmee ik veel samenwerk kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.”

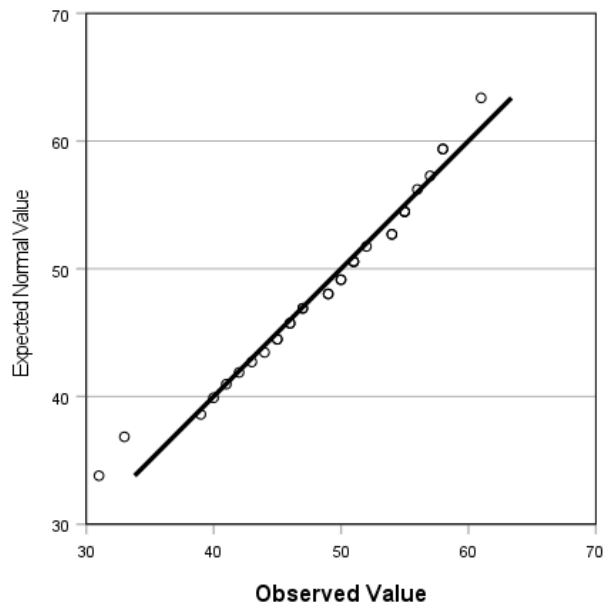
Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.

Bijlage C

Grafische Weergave van de Samenhang tussen Onderzoeksvariabelen

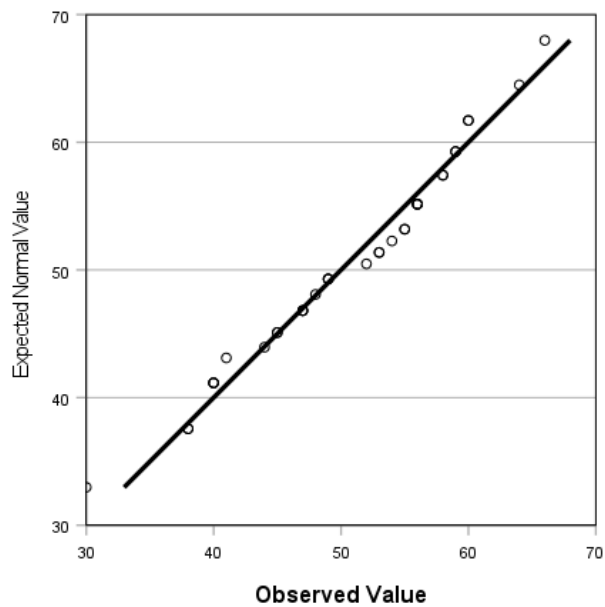
Figuur C1

QQ-Plot van Sociale Erkenning in de Ideale Conditie

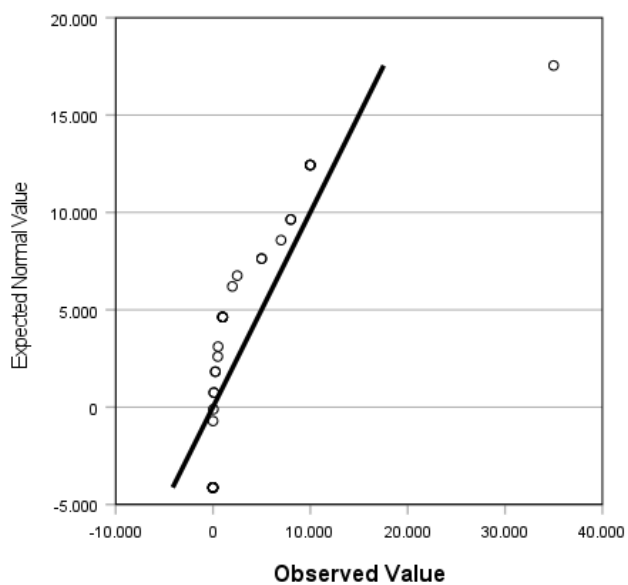
Figuur C2

QQ-Plot van Erkenning naar aanleiding van de Consequenties in de Ideale Conditie

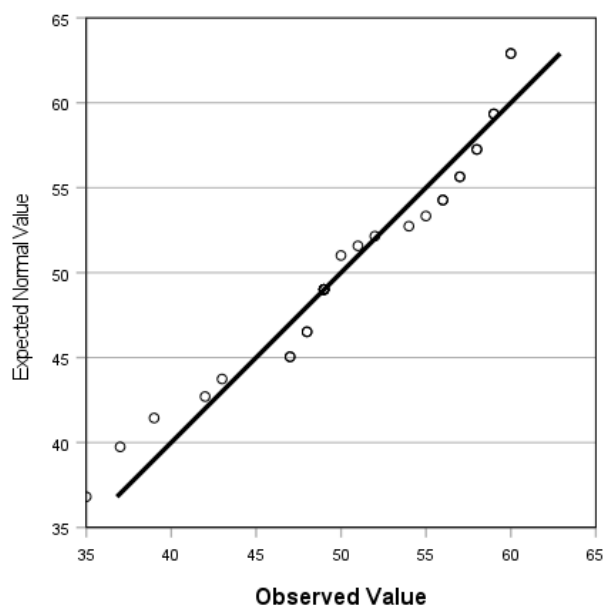

Figuur C3

QQ-Plot van Schadevergoeding in de Ideale Conditie

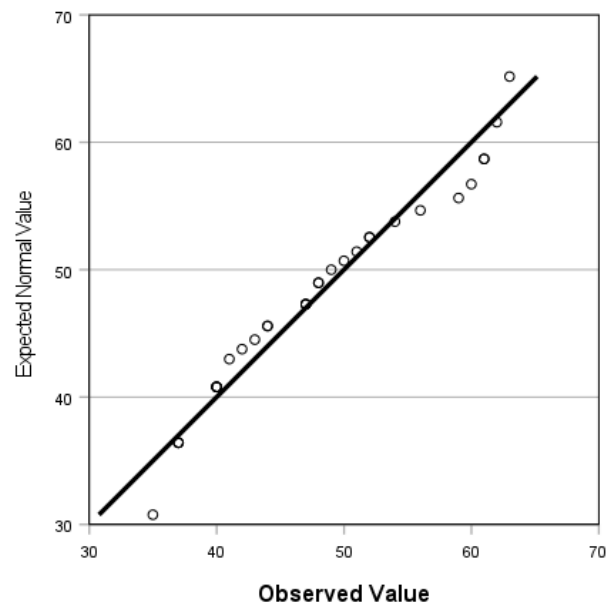
Figuur C4

QQ-Plot van Sociale Erkenning in de Risicovolle Conditie

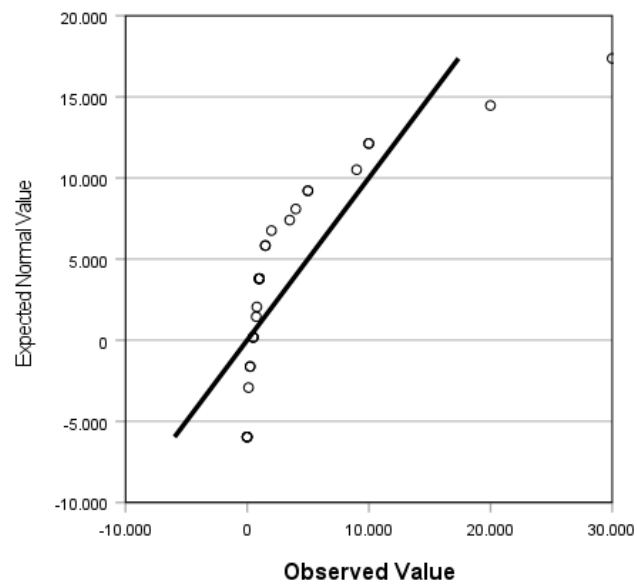

Figuur C5

QQ-Plot van Erkenning naar aanleiding van de Consequenties in de Risicovolle Conditie

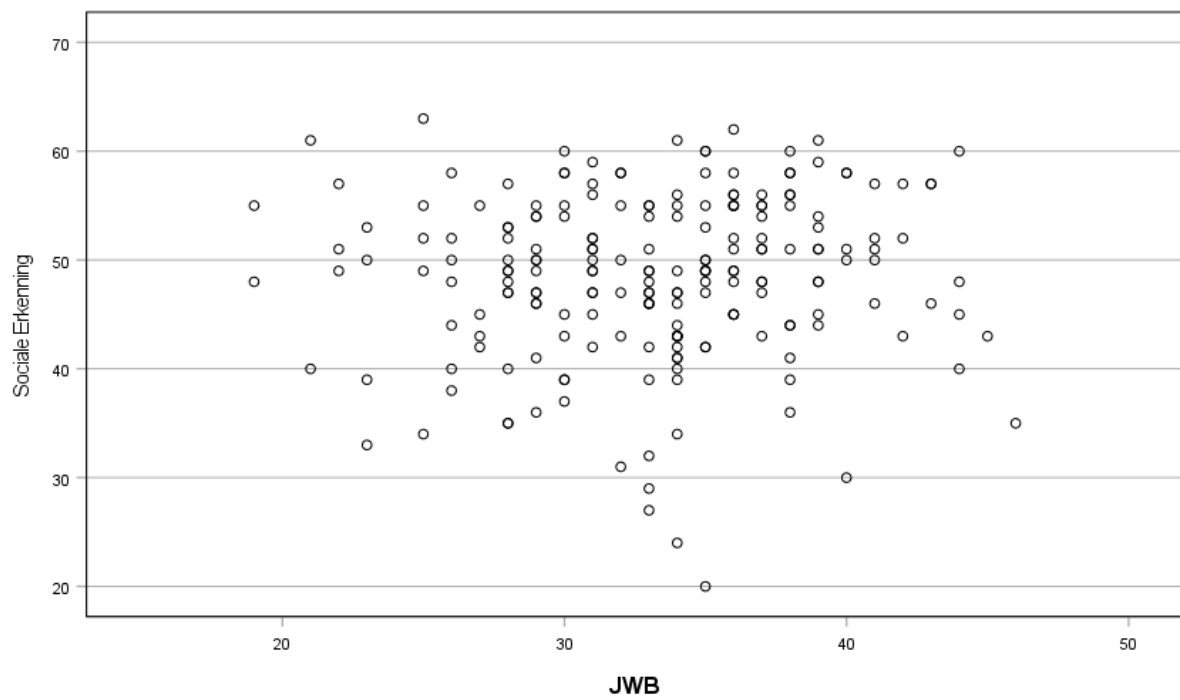
Figuur C6

QQ-Plot van Schadevergoeding in de Risicovolle Conditie

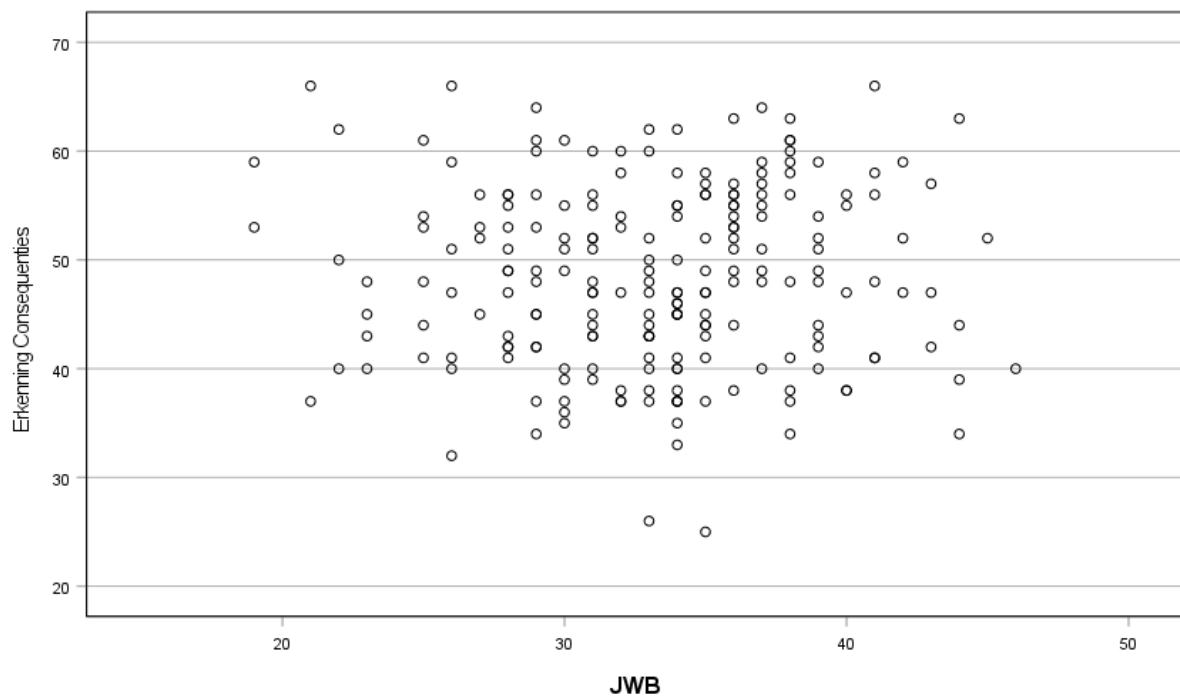

Figuur C7

Scatterplot van Just World Beliefs (JWB) en Sociale Erkenning

Figuur C8

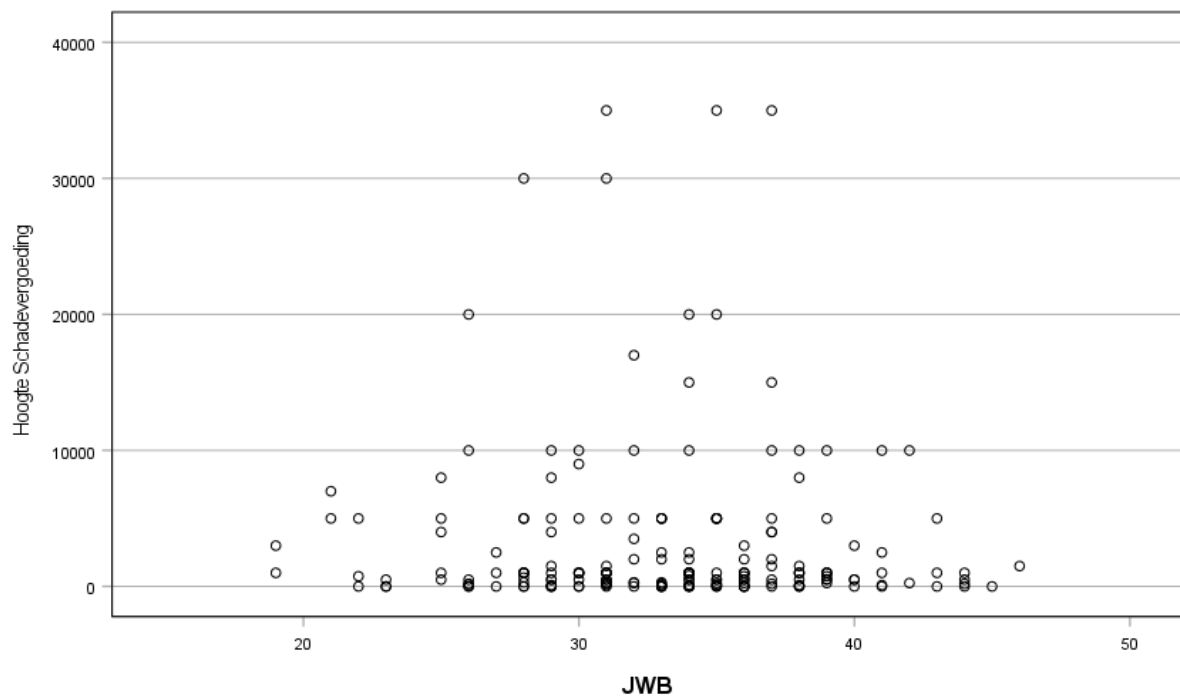
Scatterplot van Just World Beliefs (JWB) en Erkenning naar aanleiding van de Consequenties

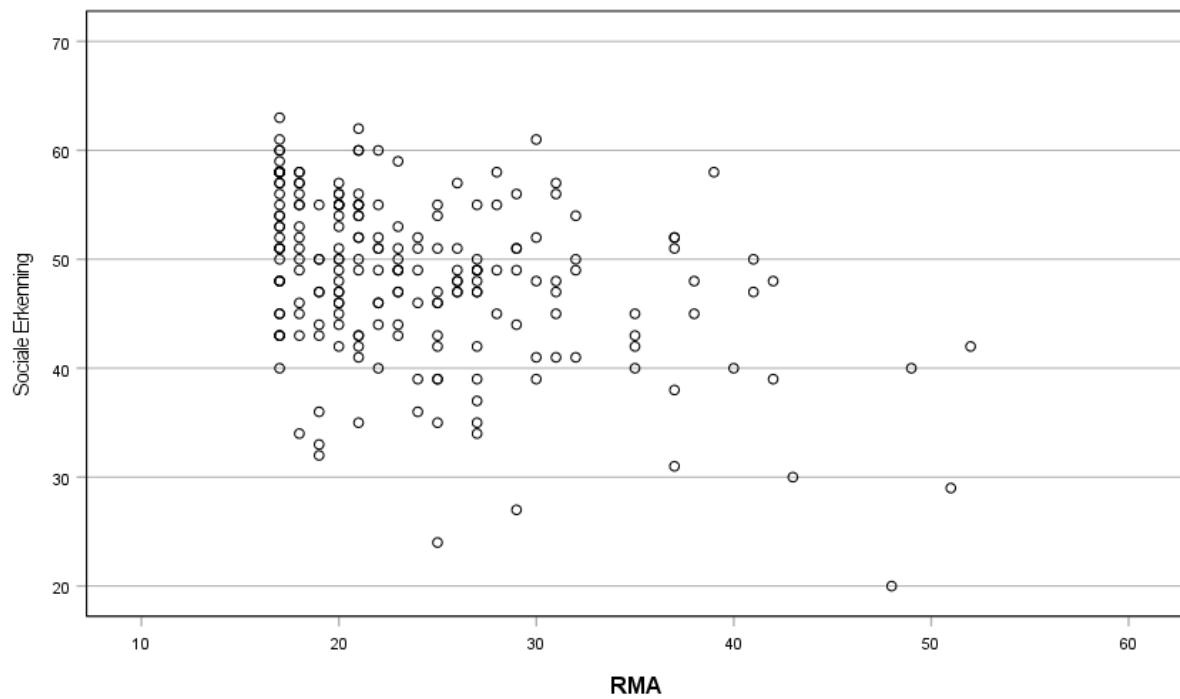

Figuur C9

Scatterplot van Just World Beliefs (JWB) en Schadevergoeding

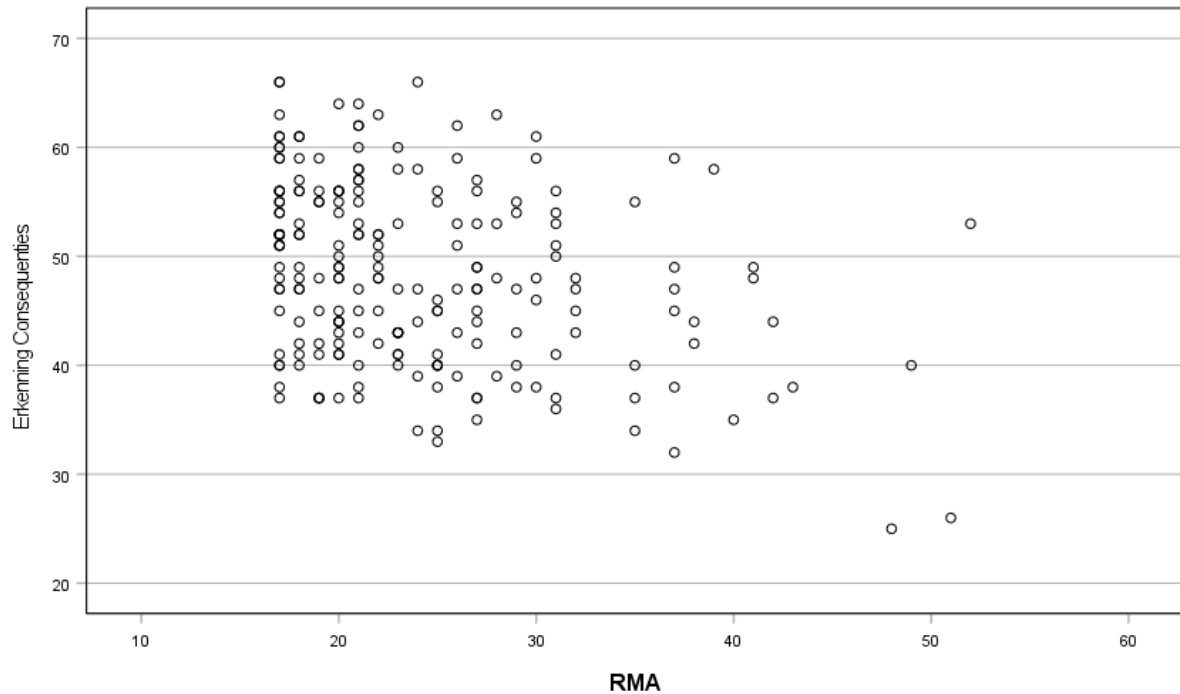
Figuur C10

Scatterplot van Rape Myth Acceptance (RMA) en Sociale Erkenning

Figuur C11

Scatterplot van Rape Myth Acceptance (RMA) en Erkenning naar aanleiding van de Consequenties

Figuur C12

Scatterplot van Rape Myth Acceptance (RMA) en Schadevergoeding

